

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa W. S.

przeciwko P. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

o odszkodowanie, odprawę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18 listopada 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S.

z dnia 26 listopada 2018 r., sygn. akt VI Pa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 26 listopada 2018 r. oddalił apelację pozwanego pracodawcy „P.” spółki z o. o. z siedzibą w W. od wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 16 lutego 2018 r., zasądającego od pozwanej spółki na rzecz powódki W. S. kwotę 19.200 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę (pkt I) oraz kwotę 12.800 zł tytułem odprawy (pkt II).

Pozwany pracodawca zaskarżył w całości powyższy wyrok, podnosząc zarzut:

I. naruszenie prawa materialnego w postaci:

a) art. 30 § 4 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że przyczyna wskazana w uzasadnieniu wypowiedzenia powódce umowy o pracę jest przyczyną niekonkretną bądź nierzeczywistą,

b) art. 45 § 1 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że przyczyna wskazana w uzasadnieniu wypowiedzenia powódce umowy o pracę narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę i zasądzeniu z tej przyczyny od pozwanego na rzecz powódki odszkodowania,

c) art. 8 ustawy z 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. Nr 90, poz. 844 ze zm.) w związku z art. 10 ust. 1 tej ustawy, przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że prawdziwą przyczyną wypowiedzenia powódce umowy o pracę była wyłącznie likwidacja jej stanowiska oraz zasądzeniu z tej przyczyny od pozwanego na rzecz powódki odprawy;

II. mogące mieć wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów postępowania, polegające na stosowaniu reguł prowadzenia postępowania, a w szczególności postępowania dowodowego, nieznajdujących uzasadnienia w aktualnym brzmieniu Kodeksu postępowania cywilnego.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i jego zmianę przez przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, względnie o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie apelacji w całości.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, a nadto podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W ocenie skarżącego, istotne zagadnienia prawne w niniejszej sprawie są następujące:

1. czy pracownik może być skutecznie rozliczany przez pracodawcę z faktu i jakości wykonywania obowiązków pracowniczych wprowadzonych w drodze wypowiedzenia dotychczasowych warunków pracy, jeśli obowiązki te są szersze w stosunku do zakresu obowiązków wykonywanych przez pracownika przed otrzymaniem tego wypowiedzenia, wypowiedzenie obejmuje wyłącznie zwiększenie

zakresu obowiązków bez podwyższenia wynagrodzenia, a pracownik przyjął do wykonywania nowe obowiązki ?,

- czy też brak zwiększenia wynagrodzenia, mimo zwiększenia zakresu obowiązków, pozbawia pracodawcę prawa do żądania od pracownika prawidłowego (zgodnego z oczekiwaniami pracodawcy) wykonywania przez pracownika nowych obowiązków?

- czy Sąd Pracy jest uprawniony do badania adekwatności wysokości wynagrodzenia w stosunku do zakresu powierzonych pracownikowi obowiązków, w kontekście uprawnienia pracodawcy do oceny stopnia i jakości wykonania obowiązków pracowniczych przez pracownika?

2. czy Sąd Pracy jest uprawniony do badania racjonalności oczekiwań pracodawcy wobec pracownika, czy też zakres tego badania jest ograniczony do samego faktu zaistnienia oraz skonkretyzowania, wyartykułowania zarzutów pracodawcy wobec pracownika w taki sposób, aby przyczyna wypowiedzenia nie miała cech abstrakcyjności?

3. czy samo kwestionowanie przez innych pracowników jakości współpracy między tymi pracownikami i pracownikiem, któremu pracodawca wypowiedział umowę o pracę, jest wystarczającą przyczyną tego wypowiedzenia?

a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie: czy okoliczność ta (kwestionowanie przez innych pracowników jakości współpracy między tymi pracownikami i pracownikiem, któremu pracodawca wypowiedział umowę o pracę) jest współprzyczyną wypowiedzenia umowy o pracę, w kontekście art. 8 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, w związku z art. 10 tej ustawy,

4. czy fakt, że pracownik zatrudniony na stanowisku zarządzającym znajduje wytłumaczenie dla każdej z zarzucanych mu przez pracodawcę okoliczności wykonywania obowiązków pracowniczych niezgodnie z oczekiwaniami pracodawcy, jest wystarczający dla uznania za nieuzasadnione wypowiedzenia umowy o pracę z powodu wykonywania obowiązków pracowniczych niezgodnie z oczekiwaniami pracodawcy?,

5. czy dowód w postaci zeznania świadka jest samodzielnym dowodem w postępowaniu przed Sądem Pracy, podlegającym odrębnej ocenie Sądu, równolegle z oceną innych dowodów przeprowadzonych w sprawie, czy też jest to dowód niesamodzielny, wobec czego Sąd winien brać pod uwagę tylko te zeznania świadków, które znalazły dodatkowo potwierdzenie w innym materiale dowodowym?

6. czy kolejność przesłuchiwania świadków może stanowić samodzielne kryterium oceny ich wiarygodności?

czy wobec stwierdzenia przez Sąd rozbieżności pomiędzy zeznaniami świadków przesłuchanych w pierwszej kolejności i na rozprawach późniejszych, Sąd powinien podjąć dodatkowe czynności w celu zweryfikowania, zeznaniom których świadków należy dać wiarę i dlaczego?

czy sama rozbieżność w treści zeznań świadków przesłuchanych w pierwszej kolejności i na rozprawach późniejszych uzasadnia stwierdzenie, że świadkowie przesłuchiwani później zapoznali się z zeznaniami świadków słuchanych w pierwszej kolejności i dostosowali swoje zeznania do tak poznanych okoliczności?

Niezależnie od powyższego, skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, ponieważ jest ona oczywiście uzasadniona, co szczegółowo zostało poruszone w uzasadnieniu zarzutów w części B niniejszego pisma, w zakresie podstaw skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia

wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2013 r., III SK 55/12 i powołane tam orzeczenia).

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wyводу prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, a którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Skonstruowanie zagadnienia prawnego uzasadniających wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało ono sformułowane, i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z dnia 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. W szczególności rolą Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym nie jest wyręczenie strony reprezentowanej w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika we wskazaniu (doprecyzowywaniu) treści postulowanych zagadnień prawnych (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2019 r., II UK 255/18, LEX nr 2688935).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania w sprawie powyższej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Postawione przez skarżącego, we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pytania nie stanowią prawidłowo sformułowanych zagadnień

prawnych, nie nawiązują w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisów prawnych, nie wyjaśniają, w czym tkwi trudność w dekodowaniu zawartych w nich norm prawnych, ani do jakich rozbieżnych konkluzji prowadzi wykładnia tychże przepisów. Odpowiedź na tak przedstawione przez stronę skarżącą pytania sprowadza się w istocie do zwykłej wykładni przepisu art. 45 k.p. i jego zastosowania w ustalonym w sprawie stanie faktycznym. Należy wskazać, że Sąd Okręgowy na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego uznał, że „część z przywołanych w wypowiedzeniu przyczyn wypowiedzenia umowy o pracę okazała się niekonkretna, niezrozumiała dla pracownika. Pozostała natomiast część (poza dwiema) okazała się chybiona”. W ocenie Sądu drugiej instancji, dawało to wystarczającą podstawę do przyjęcia, że wypowiedzenie powódce umowy o pracę naruszało prawo (uzasadnienie wyroku s. 33).

Powołanie się natomiast we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na jej oczywistą zasadność (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), wymaga od skarżącego zawarcia w uzasadnieniu wniosku wyводу prawnego wyjaśniającego, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawienia argumentów na poparcie tego twierdzenia. Zobowiązuje zatem skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W niniejszej sprawie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zawiera zaś żadnych argumentów na poparcie twierdzenia o jej oczywistej zasadności, zwłaszcza biorąc pod uwagę, że rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, gdyż tylko one decydują o wyniku „przedsądu”.

Skarżący powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, odsyła do uzasadnienia zarzutów zawartych w części B skargi, w zakresie podstaw kasacyjnej. Tymczasem jak wynika z art. 398⁴ § 2 i art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.,

wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie oraz podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie stanowią konstrukcyjnie odrębne elementy skargi kasacyjnej. Łączy się to z odmiennym ich celem. O ile bowiem wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania ma uzasadniać jej merytoryczne rozpoznanie z uwzględnieniem szczególnych, publicznoprawnych funkcji skargi, o tyle uzasadnienie podstaw skargi kasacyjnej służy wykazaniu zasadności stawianych zarzutów. W konsekwencji, ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia ma zawsze wtórny charakter i jest warunkowana uprzednim pozytywnym rozstrzygnięciem w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie jest tym samym rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów na rzecz istnienia przesłanek przedsądu w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych, jeżeli skarżący zaniechał ich przedstawienia we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 stycznia 2014 r., II UK 451/13, niepublikowane; z dnia 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16, niepublikowane i z dnia 7 grudnia 2018 r., II CSK 309/18, niepublikowane).

W tym stanie rzeczy jedynie ubocznie należało zwrócić uwagę, że skarżący w istocie nie zgadza się z orzeczeniem Sądu Okręgowego i zmierza do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2010 r., II PK 248/09, LEX nr 1663571). Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi. Zgodnie zaś z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie zajmuje się oceną materiału dowodowego, nie ma również kompetencji do kontrolowania prawidłowości oceny dowodów dokonanej przez sąd drugiej instancji według kryteriów opisanych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r., II UK 403/12, LEX nr 1350309).

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanych przesłanek przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.